Fra Rødt Sortland v/Christoffer Ellingsen
Grunngitt spørsmål som fremmes til kommunestyret 14.12.23

Inntaksledning til Lilandsvatnet fra 7.5 mill. til 31 mill.!

Rødt har med grunnlag i kommunens egne tall, vist at sammen med Maurnes vannverk og vannledninga fra Storvatnet, var det nok vann til å forsyne alle abonnenter i området inklusive Holmøys lakseslakteri.
Likevel var Rødt aleine om å argumentere og stemme mot at kommunen skulle inngå avtale med Holmøy om å bygge egen vannledning fra Lilandsvatnet til lakseslakteriet. Avtalen pålegger kommunen å koste ny inntaksledning fra Lilandsvatnet til Maurnes vannverk og videre at Holmøy sjøl skulle betale stikkledning derfra til sitt anlegg. Den ganske nylig ferdige vannledninga over sundet fra Storvatnet hadde en kostnad på rundt 20 mill. og skulle etter planen sikre vann til næringsområdet i Holmen.
Dette trekkes fram som et bakteppe for grunnlag for spørsmålene som i denne omgang dreier seg mer om økonomiske forhold.

Ved inngåelse av avtalen med Holmøy om direkte vannforsyning fra Lilandsvatnet hadde kommunedirektøren lagt fram beregninger om at kommunens utgifter med prosjektet ville bli mellom 4 og 7.5 mill. I juni 2022 bevilga flertallet i kommunestyret 8 mill. til prosjektet. Allerede ved budsjettbehandlinga i desember samme år (budsjett for 2023) var beløpet økt til vel 21 mill.! Ikke nok med det – nå i desember 2023 er kostandene foreløpig satt til litt i underkant av kr 31 mill. – altså et nytt påslag på 9 mill.! Anlegget ser ikke ut til å være ferdig.

Det er ofte investeringsprosjekter koster mer enn opprinnelig kalkulert, men det er vanskelig å finne eksempler på ei 4 dobling av pris (så langt) i forhold til grunnlaget som var beregna ved inngåelse av avtale om igangsetting. Dette prosjektet skal i utgangspunktet dekkes direkte gjennom vannavgiftene som tas inn fra private og næringslivet.
Prosjektet gir etter Rødts vurderinger, lite igjen til kommunens innbyggere, samtidig som en privat næringsaktør er gitt rettigheter til en viktig kommunal vannkilde med stort potensiale som eventuell kommunal og framtidig reservevannkilde.
Det underbygger vår påstand om at heile prosjektet var overfladisk og for dårlig vurdert i utgangspunktet eller at det er argumenter i saka som er lite kjent.

Rødt ønsker flere avklaringer og fremmer følgende spørsmål:

1 Var det i utgangspunktet planlagt og behov for annen tilførselsledning til Maurnes vannverk fra Lilandsvatnet for å dekke vannverkets forsyningsområde (uten Holmøy)?

Svar: Hovedplan vann har ingen beskrivelse av at det skal bygges ny inntaksledning. Når plan om å etablere et lakseslateri i Holmen ble aktuelt, ble det gjennomført en prosess hvor flere alternativer ble vurdert. Den valgte løsningen er et resultat av en totalvurdering av hvordan kommunen kunne ivareta sin leveringsplikt til ny industri, uten at det går ut over forsyningssikkerhet til øvrige abonenter i Sortland kommune.

2 Hvorfor ble det ikke gjort mer realistiske økonomiske beregninger før opprinnelig framlagt budsjettbehov var satt til 4 – 7.5 mill. og som (foreløpig?) er endt på 30.884 mill.?

Svar: Det første anslaget var basert på en meterpris pr 100 m vannledning. Videre antagelser om tilstanden på fjellet og grunnforholdene ut fra det man visste på det tidspunkt. Disse grunnforholdene vil man ikke være kjent med før det faktisk blir forsøkt boret i fjellet. Denne usikkerheten ble beskrevet i KS 055/22:
Det er usikkerhet knyttet til hvor mange meter retningsstyrt fjellboring som blir nødvendig. Det anslås at nedgravd ledning vil koste omtrent 275.000 kr pr. 100 m, mens boret ledning vil koste ca. 1.000.000 kr pr. 100 m. Med bakgrunn i dette er den kommunale andelen av prosjektet grovt estimert til mellom 4 og 7,5 mill. kr, avhengig av lengden som må bores.

Vann er et selvkostområde, og investeringen skal avskrives over 40 år og dekkes inn gjennom vanngebyrer. Når det senere skal fastsettes gebyrsats for urenset vann vil man imidlertid søke å unngå at denne investeringen påvirker gebyrene for øvrige abonnenter.

I dette første estimatet var det ikke tatt med kostnader for rigg og drift, anleggsvei, ny inntaksledning, detaljprosjektering, grøftearbeider nye kummer osv. disse kostnadene ble da senere medtatt i budsjettregulering som baserte seg på kontraktssummen fra entreprenør på totalt ca. 21,2 MNOK eks. mva for kommunens andel. Kommunedirektøren ser at med bakgrunn i usikkerheten knyttet til boring i fjell kunne vært lagt til en større sikkerhetsmargin når budsjettet ble regulert, samt at vi kunne vært tydeligere i rapporteringen til politisk nivå underveis i prosjektet.

3 Hva er årsaken til kostnadsoverskridelsen og har det vært forhandla med entreprenør og/eller Holmøy om mulig deling på de ekstra kostnadene?

Svar: Hovedårsaken er at grunnforholdene/tilstanden på fjellet som det bores gjennom er så dårlig at den vanlige måten å bore gjennom fjell på ikke er tilstrekkelig. Utstyret som nå brukes for å klare jobben med å komme gjennom fjellet er mer kostbart. Det har ikke vært forhandlet med Holmøy om deling av de ekstra kostnadene for boring.

4 Det er i saksframlegg i forbindelse med framlegg av utbyggingsavtale med Holmøy skrevet følgende: «Når det senere skal fastsettes gebyrsats for urenset vann vil man imidlertid søke å unngå at denne investeringen påvirker gebyrene for øvrige abonnenter.» Hva er blitt resultatet – blir disse vel 30 mill. så langt belasta gebyrene til alle abonnenter tilknytta kommunale vannverk?

Svar: Vann- og avløpsgebyrene i Sortland kommune bygger på selvkostprinsippet, det vil si at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes inn gjennom de gebyrene som alle abonnentene betaler. Gebyrregulativet regulerer prisene for både private, offentlige og næringslivs abonnenter.

Investeringer i vann og avløpsstruktur fordeles i det totale selvkostregnskapet. Det vil si at alle abonnenter vil betale sin forholdsmessige andel av en investering i et totalt selvkostregnskap.

Vedtatt ny forskrift deler årsgebyr for vann (og avløp) i to deler: et abonnementsgebyr (fast del), og et forbruksgebyr (variabel del). Hensikten med det er at kommunen skal få faste inntekter over abonnementsgebyret til å dekke faste kapitalkostnader på tjenesteområdet.

Nærings- og kombinasjonseiendom skal betale abonnementsgebyr etter fastsatte kategorier som gjenspeiler vannforsyningskapasiteten til den enkelte eiendom. Ut fra vedtatt forskrift med tilhørende gebyrregulativ vil Holmøy måtte betale sin faste andel av det totale selvkostregnskapet, samt et forbruksgebyr ut fra inngått avtale for urenset vann.